

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců Mgr. Petry Weissové a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: **K. D.**, zast. JUDr. Vladimírem Zonkem, advokátem, se sídlem Vítězná 3334/7, Ostrava, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 21. 11. 2016, č. j. X, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 9. 2017, č. j. 19 Ad 45/2016 - 45,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I.

[1] Žalovaná rozhodnutím ze dne 4. 10. 2016, č. j. X, zamítla žalobci žádost o změnu výše invalidního důchodu z důvodu zhoršení zdravotního stavu. Vyšla z posudku o invaliditě Okresní správy sociálního zabezpečení Ostrava ze dne 5. 9. 2016, č. j. LPS/2016/7789-OV_CSSZ (dále jen „posudek OSSZ Ostrava“), z něž vyplývalo, že pracovní schopnost žalobce poklesla o 50 %, což odpovídá invaliditě II. stupně. Rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu určil posudkový lékař zdravotní postižení uvedené v kapitole XIII, oddílu E, položce 1, písm. c) přílohy k vyhlášce Ministerstva práce a sociálních věcí č. 359/2009 Sb., kterou se stanoví procentní míry poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě a upravuje posuzování pracovní schopnosti pro účely invalidity (vyhláška o posuzování invalidity). Jedná se o bolestivý syndrom páteře. Jelikož žalobce byl již v době před podáním žádosti o změnu výše invalidního důchodu poživatel invalidního důchodu pro invaliditu II. stupně, neshledala žalovaná v případě žalobce důvody pro změnu výše této dávky.

[2] Proti rozhodnutí žalované ze dne 4. 10. 2016, č. j. X, podal žalobce námitky, které žalovaná napadeným rozhodnutím zamítla. Žalovaná své rozhodnutí opřela o posudek o invaliditě zpracovaný lékařskou posudkovou službou České správy sociálního zabezpečení Ostrava ze dne 15. 11. 2016, č. j. LPS/2016/1096-NR-MRS_CSSZ (dále jen „posudek ČSSZ Ostrava“), který nechala vypracovat pro účely řízení o námitkách a který závěr o poklesu pracovní schopnosti žalobce o 50 % potvrdil. Rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu shledal posudkový lékař rovněž zdravotní postižení uvedené v kapitole XIII, oddílu E, položce 1, písm. c) přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity.

II.

[3] Proti rozhodnutí žalované se žalobce bránil žalobou u Krajského soudu v Ostravě, který ji v záhlaví uvedeným rozsudkem zamítl.

[4] Krajský soud vyšel z posudku ze dne 17. 5. 2017, č. j. 2017/435-OS, který si vyžádal v průběhu soudního řízení od posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Ostravě (dále také jen „posudková komise Ostrava“ a „posudek PK MPSV Ostrava“). Žalobce byl podle posudkové komise ke dni vydání napadeného rozhodnutí invalidní v I. stupni, jelikož jeho pracovní schopnost poklesla pouze o 40 %. Posudková komise shledala příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu rovněž zdravotní postižení uvedené v kapitole XIII, oddílu E, položce 1, písm. c) přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity. Procentní míru poklesu pracovní schopnosti stanovila na 40 % (z rozmezí 30 – 40 %). Postižení páteře hodnotila posudková komise při dolní hranici zákonného rozmezí procentní míry, tj. stanovila pokles pracovní schopnosti o 30 %. S ohledem na další zdravotní postižení stěžovatele (pouřazová artróza, porucha vidění, porucha sluchu) zvýšila posudková komise procentní míru poklesu pracovní schopnosti stěžovatele na 40 %. Na rozdíl od posudkových lékařů OSSZ Ostrava a ČSSZ Ostrava, kteří vyhotovili předchozí dva posudky, však neshledala důvod pro další zvýšení procentní míry o 10 % ve smyslu § 3 odst. 1 nebo 2 vyhlášky o posuzování invalidity. Podle posudkové komise bylo hodnocení posudkového lékaře uvedené v posudku ČSSZ Ostrava nadhodnocené; neodpovídalo odborným nálezům a kritériím uvedeným u zdravotního postižení v kapitole XIII, oddílu E, položce 1, písm. c) přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity.

[5] Vzhledem k námitkám žalobce vzneseným u jednání nechal krajský soud vyhotovit ještě srovnávací posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Brně (dále také jen „posudková komise Brno“ a „posudek PK MPSV Brno“). Podle srovnávacího posudku PK MPSV Brno ze dne 10. 8. 2017, č. j. 2017/2098-BR, byl žalobce ke dni vydání napadeného rozhodnutí invalidní v I. stupni, jelikož jeho pracovní schopnost poklesla pouze o 40 %. Posudková komise Brno opět shledala příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu zdravotní postižení uvedené v kapitole XIII, oddílu E, položce 1, písm. c) přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity. Procentní míru poklesu pracovní schopnosti stanovila na 40 % (z rozmezí 30 – 40 %) s ohledem na ostatní onemocnění a předchozí vykonávané výdělečné činnosti. Pro zvýšení míry poklesu pracovní schopnosti ve smyslu § 3 odst. 1 nebo 2 vyhlášky o posuzování invalidity neshledala posudková komise důvody. Stejně jako PK MPSV Ostrava uvedla, že závěry posudku ČSSZ Ostrava považuje za nadhodnocené. Podle posudku PK MPSV Brno z doložené zdravotní dokumentace nevyplývá zhoršení zdravotního stavu žalobce.

pokračování

[6] Krajský soud považoval posudky PK MPSV Ostrava a Brno za stěžejní důkazy, o jejichž úplnosti a přesvědčivosti neměl pochybnosti.

III.

[7] Žalobce (dále „stěžovatel“) brojil proti rozsudku krajského soudu kasační stížností. Navrhoval tento rozsudek jako nezákonný zrušit.

[8] Stěžovatel namítal, že posudek PK MPSV Brno se zaměřil pouze na jeho neurologické poruchy a dostatečně nezohlednil jeho další zdravotní postižení. Hodnocení neurologického zdravotního postižení nadto posudková komise Brno neposoudila správně s ohledem na lékařské nálezy ošetřujícího neurologa.

[9] Podle stěžovatele posudek PK MPSV Brno obsahuje rozpor v části, v níž hodnotí postižení zraku a sluchu stěžovatele. Na straně jedné tato posudková komise uvádí, že na pravé oko je podle dokumentace stěžovatel prakticky slepý a pokud jde o sluch, je stěžovatel těžce nedoslýchavý až hluchý, na straně druhé uzavírá, že je na tato zdravotní postižení adaptován a zrak i sluch je dobrý. Krajský soud proto nemohl posudek PK MPSV Brno považovat za úplný a přesvědčivý.

[10] Další rozpor spatřoval stěžovatel v části, v níž se posudek zabýval onemocněním páteře stěžovatele. V lékařské dokumentaci ošetřujícího neurologa je toto zdravotní postižení hodnoceno jako „těžké“. Posudek PK MPSV Brno jej však řadí do kategorie „středně těžké“ postižení. Soud ani posudková komise Brno tento rozpor nevysvětlily.

[11] Krajský soud se podle stěžovatele neměl spoléhat pouze na posudky o invaliditě, ale měl si učinit úsudek také sám. Výše vytčené rozpory jsou totiž zcela zjevné i laikovi. Podle stěžovatele nelze skoro hluchého a slepého člověka uznat invalidním pouze v I. stupni. Krajský soud se podle stěžovatele hodnocením posudků zabýval nedostatečně.

[12] Stěžovatel krajskému soudu vytkl, že mu nedal možnost požádat o zástupce z řad advokátů.

IV.

[13] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[14] Kasační stížnost není důvodná.

[15] Stěžovatel v kasační stížnosti vyjádřil nesouhlas s posouzením zdravotního stavu, který provedly posudkové komise MPSV, zejména pak brojil proti posudkovým závěrům posudkové komise Brno.

[16] Nejvyšší správní soud v této souvislosti poukazuje na skutečnost, že v projednávané věci jde o nárok na dávku důchodového pojištění, jejíž přiznání je podmíněno nepříznivým zdravotním stavem a je tudíž závislé především na odborném lékařském vyšetření. K takovému posouzení jsou pro přezkumné řízení soudní povolány podle § 4 odst. 2 zák. č.

582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí, a to nejen k celkovému posouzení zdravotního stavu a dochované pracovní schopnosti pojištěnce, ale též k zaujetí posudkových závěrů o invaliditě, jejím vzniku, zániku či dalším trvání. Posudek posudkové komise je zpravidla rozhodujícím důkazem při posouzení správnosti a zákonnosti přezkoumávaného rozhodnutí. I proto je nezbytné, aby splňoval požadavek úplnosti, celistvosti a přesvědčivosti a aby se vypořádal se všemi rozhodujícími skutečnostmi. Posudkový závěr by tedy měl být náležitě zdůvodněn, aby byl přesvědčivý i pro soud, který nemá, a ani nemůže mít, odborné lékařské znalosti, na nichž posouzení závisí především. Případné chybějící či nepřesně formulované náležitosti posudku, jež způsobují jeho nepřesvědčivost či neúplnost, nemůže soud nahradit vlastní úvahou, jelikož pro to, na rozdíl od posudkové komise, nemá potřebné medicínské znalosti (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2009, č. j. 4 Ads 19/2009 - 38).

[17] Krajský soud proto postupoval naprosto správně, když si pro posouzení zdravotního stavu stěžovatele ke dni vydání žalobou napadeného rozhodnutí opatřil posudek PK MPSV Ostrava a srovnávací posudek PK MPSV Brno. Jestliže tyto posudky splňovaly bez pochybností kritéria úplnosti a přesvědčivosti, krajskému soudu nezbylo, než se jejich závěry řídit.

[18] Nejvyšší správní soud nesdílí výhrady stěžovatele vůči posudku PK MPSV Brno. Nejvyšší správní soud ve shodě s krajským soudem shledal závěr posudkové komise přesvědčivým, vnitřně konzistentním a splňujícím veškeré shora uvedené požadavky. Posudková komise Brno se zevrubně zabývala zdravotními postiženími stěžovatele, jeho stav posoudila komplexně a ke svým závěrům dospěla na základě úplné zdravotnické dokumentace s přihlédnutím ke všem tvrzeným obtížím. Nutno dodat, že posudkové hodnocení posudkové komise Brno potvrzuje dříve vyslovené závěry posudku posudkové komise Ostrava. Nejvyšší správní soud proto nepřisvědčil námitkám stěžovatele napadajícím úplnost a přesvědčivost posudku PK MPSV Brno.

[19] Ze srovnávacího posudku PK MPSV Brno (jakož i z posudku PK MPSV Ostrava) vyplývá jednoznačný závěr, že stěžovatel byl k datu vydání napadeného rozhodnutí invalidní v I. stupni, jelikož jeho pracovní schopnost poklesla o 40 %. Posudková komise Brno (stejně jako posudkoví lékaři OSSZ Ostrava, ČSSZ Ostrava a posudková komise Ostrava) shledala příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu zdravotní postižení uvedené v kapitole XIII, oddílu E, položce 1, písm. c) přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity. Jedná se o „*[b]olestivý syndrom páteře včetně stavů po operaci páteře nebo po úrazech páteře degenerativní změny páteře, výhřezy meziobratlových plotének se středně těžkým funkčním postižením, závažné postižení jednoho nebo více úseků páteře, se závažnou poruchou statiky a dynamiky páteře, insuficiencí svalového korzetu, s často recidivujícími projevy kořenového dráždění, s funkčně významným neurologickým nálezem, s poškozením nervu, popř. symptomatologie neurogenního močového měchýře, se závažným snížením celkové výkonnosti při běžném zatížení, některé denní aktivity omezeny.*“ Procentní míru poklesu pracovní schopnosti stanovila posudková komise Brno na 40 % (z rozmezí 30 – 40 %). Samotné postižení páteře by podle této posudkové komise bylo hodnoceno při dolní hranici procentní míry poklesu pracovní schopnosti (tj. 30 %), jelikož v případě stěžovatele se neprojevují veškerá posudková kritéria uvedená v kapitole XIII, oddílu E, položce 1, písm. c) přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity (stěžovatel je bez poškození nervu a

pokračování

bez symptomatologie neurogenního močového měchýře). S ohledem na další zdravotní postižení (postižení sluchu, zraku a poúrazovou artrózu) zvýšila posudková komise procentní míru poklesu pracovní schopnosti na 40 %. Neshledala však důvody pro další zvýšení míry poklesu pracovní schopnosti ve smyslu § 3 odst. 1 nebo 2 vyhlášky o posuzování invalidity. Výsledný pokles pracovní schopnosti o 40 % proto odpovídal I. stupni invalidity.

[20] Nejvyšší správní soud neshledal důvodnou námitku stěžovatele, podle níž posudková komise Brno hodnotila jeho neurologické zdravotní postižení v rozporu s lékařskou dokumentací jeho ošetřujícího neurologa. Stěžovatel neupřesnil, který konkrétní lékařský nález má na mysli a proč podle jeho názoru vyvrací závěry uvedené posudkové komise. Neúplnost zdravotnické dokumentace posuzované v souvislosti s posudkovým hodnocením obou posudkových komisí přitom stěžovatel nenamítal. Míra konkrétnosti uplatněných kasačních námitek však předurčuje míru konkrétnosti odůvodnění soudního rozhodnutí (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 11. 2016, č. j. 3 As 12/2016 - 81). Kasační soud proto k této nekonkrétní námitce může pouze obecně konstatovat, že takovou vadu posudku PK MPSV Brno neshledal.

[21] Stěžovatel namítal, že posudková komise Brno nesprávně hodnotila jeho onemocnění páteře jako „středně těžké“.

[22] Kasační soud předesílá, že při posuzování zdravotního stavu je úkolem posudkové komise (či posudkového lékaře) určit zdravotní postižení, která jsou příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pojištěnce, a jejich vliv na pokles jeho pracovní schopnosti (§ 2 odst. 1 vyhlášky o posuzování invalidity). Podle § 2 odst. 3 vyhlášky o posuzování invalidity, *[j]e-li příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pojištěnce více zdravotních postižení, jednotlivé hodnoty procentní míry poklesu pracovní schopnosti stanovené pro jednotlivá zdravotní postižení se nesčítají; v tomto případě se určí, které zdravotní postižení je rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, a procentní míra poklesu pracovní schopnosti se stanoví podle tohoto zdravotního postižení se zřetelem k závažnosti vlivu ostatních zdravotních postižení na pokles pracovní schopnosti pojištěnce. Za rozhodující příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu se považuje takové zdravotní postižení, které má nejvýznamnější dopad na pokles pracovní schopnosti pojištěnce.*

[23] Posudková komise Brno označila za zdravotní postižení, které je rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu s největším dopadem na pokles pracovní schopnosti, stěžovatelovo onemocnění páteře (bolestivý syndrom páteře). Posudková komise též odůvodnila, proč zdravotní postižení stěžovatele nelze hodnotit podle kapitoly XIII, oddílu E, položky 1, písm. d) přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, tj. těžké funkční postižení páteře; z lékařské dokumentace totiž nevyplývají těžké degenerativní změny páteře.

[24] Stěžovatel (aniž by blíže označil konkrétní lékařskou zprávu) poukazoval na skutečnost, že se v jeho zdravotní dokumentaci objevuje hodnocení jeho postižení páteře jako postižení „těžké“. K tomu Nejvyšší správní soud konstatuje, že lékařské zprávy jsou zdrojem objektivních lékařských poznatků o zdravotním stavu pojištěnce, tzn. mají podat zprávu o typu onemocnění pojištěnce. Hodnocení míry vlivu zdravotního postižení na

pokles pracovní schopnosti pojištěnce náleží posudkové komisi, nikoli ošetřujícímu lékaři. Závažnost a vliv zdravotního postižení na pracovní schopnost pojištěnce určuje posudková komise na základě shromážděných lékařských zpráv a vlastního vyšetření pojištěnce. Následně podle projevů onemocnění zařadí zdravotní postižení do příslušné položky v příloze vyhlášky o posuzování invalidity, z níž vyplývá slovní hodnocení zdravotního postižení jako „lehké“ či „těžké“ atp. Jestliže tedy ošetřující lékař označil zdravotní postižení za „těžké“ (bez souvislosti s názvoslovím vyhlášky o posuzování invalidity), automaticky to neznámá, že bude jako „těžké“ hodnoceno také ve smyslu vyhlášky o posuzování invalidity posudkovou komisí. Tuto námitku stěžovatele proto Nejvyšší správní soud neshledal opodstatněnou.

[25] Stěžovatel dále tvrdil, že se posudková komise Brno zabývala pouze jeho neurologickými problémy a nezohlednila jeho hluchotu a potíže se zrakem. Nejvyšší správní soud ani této stěžovatelově námitce nepřisvědčil.

[26] Pokud jde o další zdravotní postižení stěžovatele, zejména o namítané postižení zraku a sluchu, ty posudková komise Brno (shodně jako posudková komise Ostrava) v souladu s § 2 odst. 3 vyhlášky o posuzování invalidity zohlednila v celkové míře poklesu pracovní schopnosti stěžovatele, kterou vzhledem k těmto postižením stanovila při horní hranici zákonného rozpětí (viz shora odst. [19]). Předestřený postup posudkové komise zcela odpovídá požadavkům § 2 odst. 3 vyhlášky pro posuzování invalidity a podle Nejvyššího správního soudu mu proto není čeho vytknout.

[27] Stěžovatel namítal, že posudková komise v posudku PK MPSV Brno uvedla „Dle PL zrak a sluch dobrý“, přitom je na pravé oko téměř slepý a má výrazně postižený sluch. Ani tato námitka není podle Nejvyššího správního soudu důvodná. Je pravdou, že výše uvedená citace se nachází na straně 6 posudku PK MPSV Brno. Jedná se však o část, v níž posudková komise shrnuje poznatky o zdravotním stavu stěžovatele uvedené v lékařských zprávách či předchozích posudcích, nejedná se proto o vlastní závěr posudkové komise Brno, nýbrž o diagnostický souhrn. Nejvyšší správní soud proto neshledal z tohoto důvodu posudek PK MPSV vnitřně rozporným, jak namítal stěžovatel.

[28] Nutno doplnit, že i postižení sluchu a zraku stěžovatele jsou podle přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity pro posouzení míry poklesu pracovní schopnosti hodnocena vždy s optimální korekcí zraku a za použití sluchadla či implantátu (kapitola VII a kapitola VIII přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity). Podstatný je vliv zdravotního postižení na celkovou ztrátu či míru omezení funkce smyslového ústrojí. Z posudku PK MPSV Brno vyplývá, že postižení sluchu stěžovatele je kompenzovatelné sluchadly a stěžovatel nemá poruchu komunikace. Stěžovatel je zrakově postižen na pravém oku, na levém oku není prokázáno postižení zrakových funkcí. Z lékařských zpráv vyjmenovaných v posudku PK MPSV Brno pak plyne, že stěžovatel je na svá postižení zraku a sluchu adaptován. Ačkoli kasační soud nepochybně, že se jedná o závažná zdravotní postižení, která stěžovatele významně ovlivňují v běžném životě, nepovažuje v této části posudek PK MPSV Brno za vadný. Výše uvedené skutečnosti týkající se stěžovatelových potíží se zrakem a sluchem totiž posudková komise Brno při hodnocení míry poklesu pracovní schopnosti stěžovatele vzala v potaz.

pokračování

[29] Závěrem kasační stížnosti stěžovatel poukazoval na skutečnost, že mu krajský soud nenabídl možnost požádat v řízení o žalobě o ustanovení zástupce, což považoval za vadu řízení. K této námitce nutno uvést, že v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu není právní zastoupení povinné. Jestliže se stěžovatel domníval, že splňuje podmínky pro ustanovení zástupce ex offio, mohl kdykoli v průběhu řízení soudu ve smyslu § 35 odst. 9 s. ř. s. z vlastní iniciativy navrhnout, aby mu soud zástupce ustanovil. Ze spisu krajského soudu však nevyplývá, že by stěžovatel o ustanovení zástupce žádal. Krajský soud nemá v tomto směru vůči účastníkům poučovací povinnost, nebylo proto jeho povinností informovat stěžovatele o možnosti podat návrh na ustanovení zástupce. Ani tuto námitku proto kasační soud neshledal důvodnou.

V.

[30] S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

[31] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 2 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaná byla účastníkem v řízení úspěšným. V souladu s § 60 odst. 2 s. ř. s. však ve věcech důchodového pojištění § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, neplatí, mělo-li by být přiznáno správnímu orgánu.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. března 2019

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu